

A 1874/hållbart

Behandlas i Utskottet för ett hållbart Norden

Utskottet för ett hållbart Nordens betänkande över medlemsförslag om nordisk allians för klimat

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska länderna att gemensamt verka för att uppdatera de europeiska klimatmålen enligt gällande vetenskapliga råd för att uppnå Parisavtalets 1,5 graders mål

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att följa upp den nordiska deklARATIONEN om klimatneutralitet med en gemensam nordisk klimastrategi.

Bakgrund

Klimatkrisen är en utmaning som kräver ledarskap och handlingskraft. Trots Parisavtalets målsättning att begränsa den globala uppvärmningen till under 1,5°C i förhållande till förindustriell tid har de globala koldioxidutsläppen stampat på stället.¹ Snarare har världens länder planerat att expandera utvinningen av fossila bränslen till mer än dubbelt än vad 1,5-gradersmålet förutsätter.² För varje dag som världens kolbudget minskar, minskar också möjligheten att begränsa den globala uppvärmningen. Tio av de varmaste åren som någonsin uppmätts har infallit sedan 2005.³

Även om de nordiska utsläppen globalt sett är små, är Norden som region en stor utsläppskälla per capita.⁴ De nordiska länderna och självstyrande regionerna har tagit ansvar för sina territoriella utsläpp genom att lägga upp klimatmål. Sverige har ett mål om netto-noll utsläpp 2045. Norge har bestämt att utsläppen jämfört med 1990 ska vara 55 % lägre 2030 för att bli klimatneutrala 2050. Danmark ska minska utsläppen med 70 % till 2030 jämfört med 1990 för att bli klimatneutralt 2050. Färöarna vill reducera utsläppen med 45 % till 2030 jämfört med 2010. I Grönlands mål för 2030 ska offentliga verksamheter till 90 % försörjas med förnybara energikällor. Finland vill vara klimatneutralt 2035 och utarbetar nya, långsiktiga mål i en reviderad klimatlag.

¹ <https://www.c2es.org/content/international-emissions/>

² <https://www.unenvironment.org/resources/report/production-gap-report-2019>

³ <https://www.climatecentral.org/gallery/graphics/top-10-warmest-years-on-record>

⁴ <https://norden.diva-portal.org/s/mash/get/diva2:1148260/FULLTEXT01.pdf>

Åland arbetar mot att minska utsläppen med 60 % 2030 jämfört med 1990 och utarbetar som bäst en klimatlag med nya målsättningar. Island har målet att uppnå klimatneutralitet 2040. Ur svaret till ett skriftligt spörsmål (E20/2019) i Nordiska rådet framgår att alla nordiska länder aktivt arbetar för att sektorsvis förverkliga sina nationella åtaganden. Länderna har vidtagit åtgärder och implementerat innovationer som vittnar om de möjligheter som är tillgängliga för också andra stora utsläppsländer.

Den nya nordiska visionen samt deklARATIONEN om koldioxidneutralitet som antogs 2019 markerar ett skifte från nationell lapptäckesplanering till ett enat och starkt nordiskt klimatarbete. Behovet av större strategisk samordning lyfts tydligt fram i Danmarks ordförandeskapsprogram för Nordiska rådet 2021 med målsättningen att framta en nordisk klimatstrategi. Nu bör intentionsförklaringarna gå vidare i form av gemensamma nordiska klimatmål. I ett brev utsänt i början av 2021 uppmanade Nordens naturskyddsorganisationer att Nordiska Rådet måste enas i mål för utfasningen av fossila bränslen för att inge trovärdighet i sina ambitioner.⁵

Gemensamma nordiska klimatmål måste utgå från vetenskapens rekommendationer om hur Parisavtalets 1,5-gradersmål ska nås. För att bekämpa klimatförändringarnas värsta effekter bör dessutom efterföljande netto-negativa mål antas.⁶ Det innebär att planeten binder mer växthusgaser än de utsläpp som sker till atmosfären. Som en naturlig följd av de satta målen kan sektorsvisa utfasningsmål och strategier läggas fram.

Gemensamma nordiska klimatmål ger tydlighet, planerbarhet och långsiktighet vilket möjliggör långa investeringshorisonter och stärker den nordiska konkurrenskraften. Denna gemensamma, strategiska ansats kommer att medföra nya, innovativa lösningar och ett smart nyttjande av ländernas olika potential. Island har stora geotermiska energiresurser, Danmark är ledande inom vindkraft, Norge har stor finansiell kapacitet för innovationer och Sverige samt Finland har stora skogsbestånd vilka verkar som viktiga kolsänkor. Norden kan och bör visa att det går att kombinera starka välfärdssamhällen och stabila statsfinanser med ett aktivt klimatarbete.

Att de nordiska regeringarna arbetar tillsammans och drar nytta av varandras styrkor är nödvändigt för att lyckas med en så stor samhällsomställning som klimatomställningen. Med en strategisk koordination kan Norden internationellt sätta press på EU och COP-samtalen. Den nordiska uppgiften handlar trots allt inte bara om att visa på konkreta resultat, utan också om att vara goda ambassadörer för de politiska lösningar som andra regioner i världen kan skala upp.

I ett avgörande skede för världssamfundet behövs en nordisk allians för klimatet mer än någonsin.

⁵ Brev den 20.1.2021 med titel: "Set an end date for the use of fossil fuels in the Nordic region - A call from the Nordic Nature Conservation Organizations".

⁶ <https://exponentialroadmap.org/exponential-roadmap/>

Da udvalget for et holdbart Norden førstebehandlede forslaget på sit møde den 28. juni 2021 blev det besluttet at undersøge forslaget nærmere og invitere relevante aktører til en rundbordssamtale.

Som led i behandlingen af forslaget blev udvalget enige om at holde en rundbordssamtale med relevante aktører. I forbindelse med udvalgets samrådsmøde med de nordiske klima- og miljøministre, som blev afholdt den 2. november havde udvalget derfor sat 'Nordisk klimaalliance og klimamål' på dagsorden. Derudover besluttede udvalget at stille spørgsmål til de nordiske regeringer samt invitere relevante nationale udvalg til en drøftelse af klimamålsætninger og -planer. Den 24. februar afholdtes et interparlamentarisk møde med deltagelse af udvalgets formand og næstformand, samt udvalgsformænd/viceformænd fra Norge, Finland, Sverige, Island, Åland, Færøerne og Danmark.

Utskottets synpunkter

Udvalget anerkender, at de nordiske lande har fastsat ambitiøse klimamål, som også understøttes af Vision 2030 om, at Norden skal være verdens mest integrerede og bæredygtige region. Mange af de udfordringer som de nordiske lande står over for i den grønne omstilling er fælles for de nordiske lande, og kan med fordel også løses i fællesskab. Det drejer sig blandt andet om omstillingen i transportsektoren, energisektoren, byggeindustrien og landbrugssektoren. Samarbejde omkring forskning og innovation er afgørende for udviklingen af løsninger og måder hvorpå omstillingen imødegås. Udvalget finder, at Norden med fordel kan styrke samarbejdet om at nå klimamålene yderligere.

Under samrådsmødet med de nordiske klima- og miljøministre rejste udvalget spørgsmål om mulighederne for at øge det nordiske klimasamarbejdet – særlig set i lyset af seneste IPCC rapport, som påpeger at klimaforandringerne får og kan få yderligere katastrofale konsekvenser for vores samfund. Hertil refererede ministrene bl.a. til den fælles Vision 2030, som udstikker en overordnet og ambitiøs ramme for hvordan de nordiske lande vil samarbejde omkring klimaindsatsen, samt det øgede budget til klima og miljøsektoren.

Den finske minister fremhævede, at de nordiske lande har deres egne respektive klimamål, og at det er vigtigt at landene ikke konkurrerer mod hinanden, men derimod anerkender at landene har forskellige historier og muligheder. Derimod er det vigtigt at landene lærer af hinanden og udveksler best-practises. Den svenske minister istemte og fremhævede desuden vigtigheden af hele tiden at højne de nordiske ambitioner, og ikke hvile på tidligere resultater. Færøernes repræsentant henviste til at man i øjeblikket forhandler en ny klimapolitik, hvorfor der ikke var mulighed for at udtale sig yderligere om emnet. Den norske minister refererede til landenes forskelligheder i teknologi og landenes skovarealer, når det handler om optag og lagring af CO₂, og understregede samtidig vigtigheden af en korrekt afrapportering af dette. Desuden blev det påpeget at Norge skal stoppe olieproduktionen, men at lande som eksempelvis Danmark heller ikke skal efterspørge olien. Den danske klima- og energi minister refererede til Danmarks høje

klimamål om at reducere udledningen med 70% i 2030, og fremhævede vigtigheden af at vise det gode eksempel fordi det vil være med til at påvirke hele verden. I forbindelse med vores udvikling, vil der blive udviklet nye løsninger relevant i en global kontekst.

Desforuden fremgik det af drøftelserne fra det interparlamentariske møde at landene har forskellige vilkår, styrker og udfordringer når det kommer til klimaforandringerne og implementering af Paris-aftalen. Nordiske klimamål og -strategi, vil være uhensigtsmæssig. Derimod vil et øget og styrket samarbejde og videns udveksling om løsninger være langt bedre. Samtidig kan Norden også samarbejde om at øge det internationale ambitionsniveau. Der var enighed om at dialog (såsom interparlamentariske møder) er brugbare og giver nyttig viden om landenes klima ambitioner, indsatser og best-practise.

I svaret på spørgsmål E1/2023 fra regeringerne redegør landene for deres respektive klimamålsætninger og -planer. Derudover forklares det om og hvorledes regeringerne adresserer landets internationale klimaaftryk. Finlands klimaårsberetning indeholder oversigt over forbrugsbaseret udslip og i Sverige har bredt flertal fremlagt mål om at mindske klimapåvirkningen fra forbrug, international fly- og skibstransport, offentligt indkøb samt øge eksportens klimanytte. I Norge har miljødirektoratet fået til opgave at indhente mere viden om metoder for beregning af forbrugsbaseret klimaudslip.

Til spørgsmålet om den nordiske deklaration om CO2 neutralitet kan følges op af fælles nordisk klimamål og -strategi er der blandt de nordiske regeringer, med undtagelse af Grønland, enighed om at den nordiske deklaration om CO2 neutralitet er en vigtig og relevant ramme for hvordan de nordiske lande kan samarbejde om at implementere sine respektive klimamålsætninger. Derudover henviser regeringerne til at Paris-aftalen og EU's klimamålsætninger allerede fastlægger rammevilkår for klimainsatsen, hvorfor der således ikke er behov for et fælles nordisk klimamål.

Derimod ser Danmark en større værdi i et nordisk samarbejde, der fokuserer på at præge de globale ambitioner og EU's klimamålsætninger. Som opfølgning på den nuværende deklaration om CO2 neutralitet påpeger Finland, at en opfølgende nordisk deklaration kunne betone behovet for at højne det internationale ambitionsniveau.

Udvalget for et holdbart Norden noterer med stor tilfredshed, at de nordiske lande viser globalt lederskab både hvad glæder klimamål og i forhold til udvikling af nye teknologier, men understreger samtidig at der forsat er rum for at højne ambitionsniveauet betragteligt når det gælder implementering. Det nordiske lederskab er af stor betydning for at kunne imødekomme de nordiske landes egne klimamålsætninger, og viser samtidig en farbar vej for andre lande. Denne førerposition skal de nordiske lande holde fast i.

Under drøftelserne af forslaget i udvalget for et holdbart Norden udtrykte den socialdemokratiske bekymring for at et fælles nordisk mål vil afspejle laveste fællesnævner. Til trods herfor fandt gruppen forslaget interessant, hvilket Nordisk Grøn Venstre istemte. Mittengruppen understregede, at forslaget er vigtigt og vil give retning for den grønne omstilling i Norden, herunder understøtte teknologiudvikling, investering i grønne arbejdspladser mv. og foreslog følgende kompromisforslag til at-satser

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska länderna

att gemensamt verka för att uppdatera de europeiska klimatmålen enligt gällande vetenskapliga råd för att uppnå Parisavtalets 1,5 graders mål

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp den nordiska deklARATIONEN om klimatneutralitet med en gemensam nordisk klimastrategi.

Nordisk Grøn Venstre, den konservative gruppe og den socialdemokratiske gruppe tilkendegav støtte til kompromisforslaget. Nordisk Frihed stiller sig ikke bagom forslaget, og mener at der bør være fokus på det globale CO2 udslip.

København, den 5. september 2023

Johan Andersson (S)

Tove Elise Madland (A)

Mats Wiking (S)

Per Husted (S)

Ola Elvestuen (V)

Rebecka Le Moine (MP)

Bella Forsgrén (gröna)

Simon Holmström (HI)

Ásmundur Friðriksson (Sj.)

Heikki Autto (saml)

Lene Westgaard-Halle (H)

Mariane Paviasen (IA)

Marianne Bigum (SF)

Himanshu Gulati (FrP)

RESERVATION

Nordisk Frihed reserverede sig mod at-satsen, og tilkendegav i stedet et ønske om at at-satsen har fokus på globale CO2 udslip og reduktioner.

København, den 5. september 2023

Staffan Eklöf (SD)